

Rok 2008

Úvod

Rok sa stretol s rokom a máme ďalší rok za sebou. Pre niekoho bol úspešný viac pre druhého menej. Ani v tomto roku sme sa nevyhli zdražovaniu energií, vody, potravín, dopravy, liekov a služieb. Mnohé rodiny v našej obci žili len zo sociálnych dávok. Stále tu bola vysoká nezamestnanosť. Nezamestnaných stále pribúdalo. Najhoršie obdobie nastalo koncom roka, keď nastalo hromadné prepúšťanie zamestnancov dôsledkom hospodárskej krízy, ktorá vypukla na celom svete a dotkla sa všetkých odvetví. Dôsledkom tohto prepúšťania aj v našej obci zostali mnohí bez práce. Niektorí našli prácu v zahraničí a to hlavne mladí ľudia. Za prácou odišli do Čiech, Maďarska, Anglicka a Rakúska. Firma Gemtex z Revúcej prepustila všetkých svojich zamestnancov. Z našej obce v tejto firme pracovali ženy ako šičky. Veľké množstvo svojich zamestnancov prepustila aj Lubenícka a Jelšavská magnezitka. Rok 2008 znamenal pre našu krajinu zmenu v používaní koruny ako našej meny. Korunu ako menu sme používali 116 rokov. Stanovenie konverzného kurzu sa uskutočnilo 8. júna 2008 (1 Euro = 30,1260 SKK). Všetky ceny boli od augusta do konca roka zobrazované duálne. Každá domácnosť dostala brožúrku o novej mene aj euro kalkulačku. Štartovacie balíčky so slovenskými eurovými mincami v hodnote 500SK = 16,60 Eur si mohli občania kúpiť v bankách a na poštách v decembri 2008. Od druhej polovice roka 2008 sa uvádzali sumy dôchodkov v korunách aj eurách. Dôchodky a sociálne dávky sa zaokrúhlili vždy smerom nahor v prospech občana. Prepočet dôchodkov aj sociálnych dávok Sociálna poisťovňa a úrady práce spravili automaticky. Od septembra mali zamestnanci na výplatných páskach prepočet svojho platu aj v eurách. Až ďalší rok ukáže ako ľudia zvládli prechod na novú menu.

Samospráva obce

Obecný úrad viedol pán Jaroslav Grendel. Pracovničkou bola pani Dáša Poľašková. Pomocnou pracovničkou bola pani Lýdia Nemogová, ktorá nastúpila do zamestnania 18. Augusta 2008 na skrátený pracovný úväzok a to dve hodiny denne. Starosta obce i pracovníčka zodpovedne a svedomito pristupovali k svojej práci. Každý deň riešili úlohy. Ktorých bolo veľa. Práce na OcÚ stále pribúda. Starosta obce spolupracoval s poslancami OcÚ. Všetky vzniknuté úlohy sa riešili na zastupiteľstve. Zastupiteľstvo zasadalo pravidelne i mimoriadne. Riešili sa tu i sťažnosti od občanov a starosta pravidelne informoval poslancov o tom, čo sa v obci spravilo a to hlavne ako pokračovali práce na vodovode a v dome smútku. Starosta obce na verejnej schôdzi informoval i obyvateľov o všetkom čo sa v obci spravilo. Odpovedal na ich otázky i pripomienky. No účasť občanov bola veľmi nízka. Zúčastnilo sa na nej 25 občanov. Otázky zo strany občanov smerovali hlavne k výstavbe vodovodu, domu smútku, oplotenia cintorína, opravy ciest v obci.

Činnosť podnikov a ich podiel na živote obce

Obchod a pohostinstvo patrilo manželom Tóthovcom. Pojazdná predajna mäsa každý utorok okrem zimných mesiacov dovážala mäso a mäsové výrobky. Potraviny na Rákošskej Bani patrili pani Hamlíkovej. Pohostinstvo patrilo pánovi Pavekovi. Zmena v tomto roku nastala na pošte od augusta nastúpila na miesto pani Nemogovej pani Kováčova Radoslava. Doručovala poštu pre obec Rákoš a Nandraž. Vedúca pošty bola pani Pavelková Eva, ktorá doručovala poštu na Rákošskej Bani. Knižnica bola otvorená každú sobotu pod vedením pani Miartinovej. Záujem o knižnicu bol malý.

Školstvo

Riaditeľkou bola pani Eva Badínová a školníčkou bola pani Alžbeta Bánesová. Od 02.09.2008 bola školníčkou pani Lýdia Nemogová. Pani Bánesová nastúpila na dôchodok. Prevádzka škôlky bola poldenná. Do materskej školy dochádzali deti z Rákoša, Rákošskej Bani a Nandraža. Dochádzka detí do škôlky bola veľmi dobrá.

Zoznam detí: Rákoš – Lukáš Bánes, Karol Šedivý, Marek Seman, Miroslava Kortišová, Vanesa Kortišová, Rastislav Gabčo, Štefan Šramko.

Rákošská Baňa – Aneta Laciaková, Diana Laciaková, Bianka Zánová, Milan Miartin

Nandraž – Mária Brindzaková, Jakub Javorčík, Nikola Mikušová, Vladimíra Anderková, Kristián Havran, Alexandra Prochádzková, Marian Berente.

Základnú školu navštevovali deti v Sirku, Jelšave, Lubeníku a v Revúcej.

Zmeny v počte obyvateľov

Narodenie : Nicolas Zán

Šimon Šedivý

Milan Kortiš

Úmrtie: Etela Horváthová

Helena Zelinová

Ladislav Švihla

Oľga Bergelová

V tomto roku uzavreli manželstvo Martin Šedivý – Lenka Mesková

Cirkevný život

Administrátor – Mgr. Hrivnak Dušan

Kurátorka – Šedivá Irena

Pokladníčka – Regulová Jarmila

V roku 2007 (zápis do kroniky bol dodaný v roku 2008/ podľa Zákona č. 161/2005 Z. z. o znení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločenstvám odňatím vlastníckeho práva nehnuteľností na základe rozhodnutí štátnych orgánov vydaných v období od 1948-11.1990 mali prinavrátený nehnuteľný majetok a to : parcela č. 236/1, 236/3, 236/4, 236/5, 236/6, - záhrada, parcela č. 350 – budova Materskej školy, parcela č. 351 – záhrada pri škôlke. Budova slúžila naďalej pre Materskú školu, bola daná do výpožičky obecnému úradu v Rákoši. Budova potrebovala generálnu opravu. Čiastka cintorína pôvodne patriaci cirkvi bol ponechaný obci. Bohoslužby boli raz mesačne a to druhú nedeľu v mesiaci o 13 hodine, filiálny cirkevný zbor patril k cirkevnému zboru Ratkovské Bystré. Priemerná účasť na bohoslužbách bola 12-20 ľudí. 14.10.2007 navštívili veriaci z cirkevného zboru v Nitre tunajší cirkevný zbor v počte 46 ľudí. 22.07. bolo výročie posviacky chrámu. Cirkevníkov bolo stále menej, pretože starí zomierajú a mladí neprichádzajú.

Práca zboru pre občianske záležitosti

Členkami boli pani Ivica Valková a Lýdia Nemogová. Vykonávali smútočné rozlúčky . Na žiadosť občanov vysielali blahoželania k narodeninám v miestnom rozhlase. Podielali sa na príprave osláv pri príležitosti 690. Výročia prvej písomnej zmienky o našej obci.

Kultúra

Dňa 30.08.2008 sa konali v našej obci veľké slávnosti pri príležitosti 690. Výročia prvej písomnej zmienky o našej obci. Oslavy otvorili členky ZPOZU a to básňou a .Charakteristikou, opisom a históriou našej obci. Názvy v kronikách: 1318 Torpholu, 1359 Tarfalva, 1427 Rakos. Rakws , 1460 Castrum Rakos, Rakosvar, 1470 Castrum Kevy a. n. Rakos, Gomorrákos

Slovensky Rákoš, rákošký, Rákošan, -ka

Príslušnosť k regiónu: Župa Gemersko-malohontská, okres Revúca, kraj Košice do roku 1960, okres Rožňava, kraj východoslovenský do roku 1996, okres Revúca, kraj Banská Bastrica

Miestne časti: Hrabinka, Hrba, Kopaň, Mlyn, Rad

Sčítanie obyvateľstva: 1828 - 691 obyvateľov, 1869 - 439, 1880 - 463, 1890 - 443, 1900 - 703, 1910 - 897, 1921 - 805, 1930 - 795, 1940 - 789, 1948 - 679 1961 - 673, 1970 - 628

Geografické hodnota: Stred obce leží 331 m nad morom. Chotár má výškové rozhranie 300m nad morom najnižší bod a 814 m nad morom najvyšší bod. Rákoš leží v juhovýchodnej časti Slovenského Rudohoria v doline potoka Rakyš na úpätí Železníka. Väčšia časť chotára je na ľavej strane východného Turca na nive terasovej plošiny, malá časť na sever nižšej horniny, na juhu je úzky pás vrchoviny, ktorú tvoria mladoprvohorné horniny, fility a vápence. Je zalesnené dubovo. Bukovým lesom. Sú tu ložiská železnej rudy, ortuti a medi. Obec má 1303 ha.

Zmienky o obci: Územie obce bolo osídlené v neolite - sídlisko bukovohorskej kultúry, na Zámčoku nálezy veľkomoravskej keramiky. Obec sa spomína r. 1318, vznikla ako podhradie pod hradom, ktorý sa spočiatku volal Kowy / Kameňany/, neskôr Rákoš. Spustol v polovici 15. Storočia. Obec patrila Bebekovcom, ktorí tu v roku 1427 vlastnili 23 port, v 17. Storočí F. Wesselényimu, v 18. Storočí Csákyovcom, v 19. Storočí Koháryovcom a Coburgovcom. Obyvatelia pracovali zväčša v baniach /železná ruda, med/, pri slovenských peciach a hámroch, pálili uhlie a furmančili. Rozmach v 16. Storočí zastavili Turci, zaťažili obec vysokým poplatkom a robotami. V roku 1556 tu žili len 5 sedliaci a 5 želiari. Len za Wesselényiho opäť nastal vzrast obyvateľstva a rozmach baníctva. V roku 1773 mala obec už 20 sedliakov a 39 želiarov. Koncom 19. Storočia bola v chotári vybudovaná osada Rákošská Baňa, slúžila ako bydlisko pre baníkov. Zvýšila sa ťažba rudy a začiatkom 20. Storočia boli postavené dielne. V roku 1922 tu štrajkovali baníci. Po zastavení prác v tunajších baniach obyvatelia pracovali v baniach na Železníku. Zapojili sa do SNP. Obec bola vyznamenaná Pamätnou medailou SNP- V období 1952 -62 sa obnovila ťažba v baniach. JRD bolo založené v r. 1950 a v roku prešlo do štátnych majetkov. V roku 1968 otvorili v obci vápencový lom a v roku 1970 nové bane. Obyvatelia pracovali v poľnohospodárstve, v priemyselných podnikoch v Jelšave, Lubeníku, Revúcej a Sirku. Rákoš tvorí potočná radová zástavba.

Kultúrne pamiatky: - Zrúcaniny hradu z 2. polovice 13. storočia

- Románsko gotický rímskokatolícky kostol z 2. Polovice 13. Storočia, upravovaný koncom 16. storočia, a v polovici 18. Storočia s gotickými nástennými maľbami zo 14. - 15. Storočia a ich zvyškami aj na južnej fasáde, barokovým interiérom z konca 17. Storočia a maľovaným dreveným stropom a emporou z 2. Polovice 17. Storočia.

- klasický evanjelický kostol z roku 1819 s rokokovo-klasickým interiérom

Potom nasledoval príhovor starostu obce pána Jaroslava Grendela. V príhovore informoval prítomných o uskutočnených prácach v obci aj o pripravovaných zámeroch v obci. Menovite poďakoval občanom, ktorí prispeli k lepšiemu životu v našej obci. Očenení občania dostali ďakovný list a pero v kazete. Všetky domácnosti dostali perá s logom obce. Pre občanov sa varil guláš a deti dostali cukrovú vatu. Po oficiálnej časti a guláši sa začala v kultúrnom dome zábava s hudbou pána Repáka, spevom našej rodáčky Milky Bemerovej a ľudovej hudby Šimkovci. Pozvanie na oslavy prijali aj starostovia z okolitých dedín a tiež pán Ján Šeševička poslanec VÚC a pán Ján Brezovský, rodák našej obce, ktorý venoval pri tejto príležitosti zbierku mincí. Pri tejto príležitosti bolo udelené čestné občianstvo pánovi Milanovi Petrenkovi za jeho pomoc našej obci. Pán Petrenko je náš bývalý

rodák, ktorý pomohol našej obci pri výstavbe domu smútku, oprave kostola, zvona a to finančne aj materiálne. Aj do budúcnosti chce naďalej pomáhať. Pán Petrenko si nemohol prísť prevziať ocenenie. Toto mu bude odovzdané dodatočne.

Zoznam ocenených: Martin Petrenko, Milan Petrenko, Ján Šeševička, Ondrej Šeševička,, Ján Brezovský, Ladislav Pašiak, Jaroslav Grendel, Eva Badínová, Dáša Poľašková, Irena Gužáková, Lýdia Nemogová, Ivica Valková, Jarmila Hamlíková, Alexander Švec, Július Pavelko, Karol Hatvani, Karol Karáro, Ivan a Danka Tothovci, Valko Ján, Valko Ján, Ján Nemoga, Dezider Paveko, Vladimír Weis, Vladimír Valko, Emil Štrba, Ľubomír Bánes, Jurín Ľudovít ml. Jurín Ľudovít, Litavský Ján, Pavlík Július Mária Pavlíková, ledivý Karol, Daniel Zán, Zelina Ján, Pavelková Kornélia, Valko Miroslav, Koreň Anton ml., Bukóci Miroslav, Takáč Anton, Takáč Milan, Bazovský Štefan, Štrba Ondrej, Rusnák Tibor, Fekete Gabriel, Ivanič Ladislav, Bánes Marek, Širila Ondrej, Emil Bánes, Emil Murko, Koreňová Judita, Ján Súkeník, Ľubomír Súkeník, Štefan Cinka, Siman Slavomír, Kostka Miroslav, Miartin Milan, Emília Badínová, Ján Badín, Ladislav Bergel ml. Ľubica Senková, Judita Janeková, Klára Zelinová.

Oslavy trvali do skorých ranných hodín. Organizovanie osláv i priebeh osláv bol zo strany organizátorov zvládnutý veľmi dobre. Poďakovanie patrilo všetkým, ktorí sa na organizácii osláv podielali.

Počasie

Výdatné sneženie prišlo 6.1. 27.1. snežilo s prudkým nárazovým vetrom. Do 13.2. bola mierna zima potom nastala tuhá zima. Boli silné denné i nočné mrazy. 23.2. Nastalo nečakané oteplenie 24.-25. teploty vystúpili na 18 stupňov celzia to boli rekordné teploty na toho ročné obdobie. 29.2. dážď a ochladenie. 2.3. priletelo päť kusov bocianov. Od 17 do 30.3. ochladenie. Na Veľký piatok snežilo aj Veľkonočný pondelok bol zasnežený. Sneženie pokračovalo do 27.3., tu ráno snežilo poobede vyšlo slnko a začalo sa otepľovať. Začiatkom apríla prišlo znovu ochladenie. V apríli sa striedali teplé a studené dni. Máj bol do polky suchý a studený. V júni prevládalo tropické počasie. Júl začiatok teplý. Druhý a tretí týždeň daždivý a studený. Posledný augustový týždeň teploty do 30 stupňov. Prvý a druhý septembrový týždeň teploty do 28 stupňov. 13.9. prudké ochladenie. Október bol nadpriemerne teplý. Babie leto trvalo v kratších intervaloch. Koniec októbra daždivý a hmly. 1.11. dážď ale teplo. Prvý novembrový týždeň bol nadpriemerne teplý. Ochladenie 9.11. Prvý sneh v tomto roku napadol 18.11. Snežilo 23., 24.11. snežilo. 30. 11. Sa znovu oteplilo. 1. Decembra pršalo a bolo teplo. 6. Decembra rástli ešte dubáky. 18. Decembra sme mohli ešte vidieť slimáky a žaby. Teploty do 7 stupňov. Vianoce boli bez snehu. Slnčné a pomerne teplé.

Výstavba a zmeny charakteru obce

V tomto roku pre nedostatok financií práce na Muránskom skupinovom vodovode nepokračovali. Na dome smútku sa previedli nasledovné práce : - obklad čelnej steny okolo katafalku, polozenie líšt

okolo stien, zaviedol sa prívod vody a to položením 120 m rúr z vodovodnej šachty od pani Matejovej až do domu smútku. Previedli sa nasledovné práce na obecnom byte na Rákošskej Bani – búranie priečok za účelom zväčšenia miestnosti, robenie stropov, ovakovanie priečok. Po dokončení sa budú priestory využívať pre potreby občanov. O celkový vzhľad našej obce sa starali nezamestnaní, ktorí čistili a kosili priekopy v obci i mimo obci. Zametali obecné cesty. Kosili cintorín i okolie cintorína v Rákoši i na Rákošskej Bani. Vysádzali stromčeky okolo cintorínov.

V Rákoši 29. 10. 2009

Lýdia Nemogová Gallová

kronikárka obce